

OBSAH - Část 1

Úvodem	9
1. Cesta k první poválečné ústavě.....	11
1.1 Československá státnost a zahraniční odboj	11
1.1.1 Cesta k vytvoření prozatímního státního zřízení ve Velké Británii.....	11
1.1.2 Prozatímní státní zřízení ve Velké Británii.....	25
1.2 Období 1945–1948.....	62
1.2.1 Prozatímní státní zřízení v osvobozené republice	62
1.2.2 Prezident a vláda	63
1.2.3 Dekrety prezidenta	65
1.2.4 Košický vládní program	97
1.2.5 Vývoj v letech 1945 až 1948 prismatem Košického vládního programu	111
1.2.6 Parlament a další ústavní instituce od října 1945 do února 1948	135
1.3 Postavení Slovenska do roku 1948.....	151
1.3.1 Vánoční dohoda a Slovenská národní rada.....	151
1.3.2 Konstituování slovenské demokratické a antifašistické státnosti.....	156
1.3.3 Slovenská demokratická a antifašistická státnost a právně existující ČSR.....	165
1.3.4 Pokus o symetrické uspořádání v jednotném státě	169
1.3.5 První pražská dohoda.....	179
1.3.6 Slovenské ústavní právo v koexistenci s ústavním právem ČSR	185
1.3.7 Ústavněprávní cesta k samostatnému státu vyloučená, federalizace nemožná, autonomie nedůstojná.....	190
1.3.8 Nařízení Slovenské národní rady	197
Fotopříloha	207
2. Ústava 9. května 1948	226
2.1 Příprava Ústavy 9. května	226
2.1.1 Ústavodárná iniciativa	226
2.1.2 Příprava ústavy – první čtení.....	232
2.1.3 Hospodářské zřízení.....	256
2.1.4 Národní shromáždění.....	261
2.1.5 Prezident republiky	265
2.1.6 Vláda.....	266
2.1.7 Národní výbory.....	268
2.1.8 Moc soudcovská	271
2.1.9 Práce expertů na ústavě	276
2.1.10 Příprava ústavy – další vývoj	299
2.1.11 Návrhy a připomínky dalších subjektů k ústavě.....	319
2.2 Ústava 9. května a její realizace v padesátých letech.....	338
2.2.1 Únor 1948 – vládní krize – politická revoluce – Ústava 9. května	338
2.2.2 Přijetí, základní články a obsah Ústavy 9. května.....	348
2.2.3 Změny v Ústavě 9. května.....	368
2.2.4 Postavení Slovenska v Ústavě 9. května	373
Fotopříloha	384
3. Ústava 1960.....	395
3.1 Příprava ústavy.....	395
3.1.1 Společenská situace na konci padesátých let.....	395
3.1.2 Průběh přípravy.....	397
3.1.3 K přípravě některých charakteristických částí ústavy	401
3.1.4 Přijetí ústavy.....	408

3.2	Struktura ústavy	409
3.2.1	Prohlášení (preambule ústavy)	409
3.2.2	Společenské zřízení.....	410
3.2.3	Práva a povinnosti občanů	416
3.2.4	Struktura a funkce státních orgánů	418
3.2.5	Ustanovení obecná a závěrečná	427
	Fotopříloha	428
4.	Československá federace.....	431
4.1	Cesta k federalizaci.....	431
4.1.1	Lednové zasedání ÚV KSČ a jeho význam.....	434
4.1.2	Plán reformy	435
4.1.3	Nastolení tématu změny státoprávního uspořádání ve veřejném prostoru	436
4.1.4	Akční program KSČ.....	439
4.1.5	Počátky příprav	443
4.1.6	Politický výbor a odborná vládní komise	445
4.1.7	Hlavní aspekty realizace	446
4.1.8	Vývoj jednání a příprav federativního uspořádání do srpna 1968	460
4.1.9	Přijetí ústavního zákona o federalizaci Československa	500
4.2	Realizace zákona o československé federaci	503
4.3	Normalizace a československé ústavní právo	507
4.3.1	Spící ústavní ustanovení.....	508
4.3.2	Posilování centralismu	510
4.3.3	Postavení národnostních menšin.....	513
4.3.4	Rada obrany státu	514
4.3.5	Obuškový (pendrekový) zákon.....	514
4.3.6	Odklad voleb a kooptace	516
4.3.7	Federalizace soudnictví a prokuratury	518
4.3.8	Lex Svoboda	519
4.3.9	Trojediná ústava	522
	Fotopříloha	527
5.	Zastupitelská soustava	531
5.1	Socialistický parlamentarismus.....	531
5.2	Místní zastupitelská soustava – národní výbory	537
5.2.1	Národní výbory v letech 1948–1954.....	537
5.2.2	Národní výbory v letech 1954–1960	539
5.2.3	Národní výbory v letech 1960–1967	546
5.2.4	Národní výbory v letech 1967–1990	551
	Fotopříloha	557
6.	Volby a volební právo.....	596
6.1	Volby do národních výborů a do Prozatímního Národního shromáždění (1945).....	596
6.2	Volby do Ústavodárného Národního shromáždění (1946)	598
6.3	Volby do Národního shromáždění (1948–1964).....	600
6.4	Období 1967–1971: od rozvolnění volební legislativy k jejímu opětovnému utužení	602
6.5	Období 1971–1986: návrat volební legislativy do 50. let	603
	Fotopříloha	605
	Seznam zdrojů fotografií.....	614
	Jmenný rejstřík..	615

OBSAH - Část 2

7. Socialistické prezidentství.....	9
7.1 Tradice prezidentství a ústavní systém socialistického státu.....	9
7.2 Pravomoci prezidenta.....	13
7.2.1 Ústava 9. května	13
7.2.2 Socialistická ústava	13
7.2.3 Federalizace Československa	14
7.3 Volba prezidenta.....	15
7.3.1 Ústava 9. května	15
7.3.2 Socialistická ústava	16
7.3.3 Federalizace Československa	16
7.4 Volby jednotlivých prezidentů.....	17
7.5 Zastupování prezidenta.....	19
7.6 Odpovědnost prezidenta.....	20
8. Vláda	41
8.1 Období 1945–1948.....	42
8.2 Období 1948–1960.....	42
8.3 Období 1960–1968.....	44
8.4 Období 1969–1989.....	44
PŘEHLED VYBRANÝCH MINISTRŮ (ABECEDNĚ).....	48
1940–1945	48
1945–1989	51
PŘEHLED PŘEDSEDŮ VLÁD	86
LONDÝNSKÉ EXILOVÉ STÁTNÍ ZŘÍZENÍ 1940–1945	86
ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA 1945–1960	86
ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA 1960–1990	87
ČESKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA 1969–1990	89
9.1 Ideové základy československého ústavního soudnictví.....	91
9. Ústavní soudnictví	91
9.2 Československý ústavní soud v období komunistické totality	94
9.3 Ústavní soudnictví po pádu komunismu	98
9.4 Republikové ústavní soudy v éře federace	101
10. Občanská práva a svobody	103
10.1 Občanská práva a svobody v Košickém vládním programu	105
10.2 První poválečné volby do Ústavodárného Národního shromáždění v roce 1946	109
10.3 Únor 1948 v Československu	112
10.4 Zakotvení práv a povinností v Ústavě 9. května z roku 1948	118
10.5 Volby v roce 1948	122
10.6 Svoboda spolčovací a shromažďovací po roce 1948.....	126
10.7 Omezování vlastnických práv, združstevňování a industrializace	128
10.8 Masová nezákonnost a politické procesy	129
10.9 Zákon o táborech nucených prací	130
10.10 Likvidační akce řeholníků K a R	132
10.11 Trestní represe a politické soudní (monster) procesy v letech 1949–1954	133
10.12 Politické procesy s tzv. buržoazními nacionalisty a jejich revize	138
10.13 Ústava z roku 1960.....	140
10.14 Svoboda spolčovací a shromažďovací po přijetí Ústavy v roce 1960	143
10.15 Pokus o „socialismus s lidskou tvář“	145

10.16 Husákovská normalizace	148
10.17 Politické procesy s odpůrci režimu	150
10.18 Charta 77 a kampaň proti ní	158
10.19 Charta 77 a Slovensko	164
10.20 Charta 77 a zahraničí	165
10.21 Směřování k zániku komunistického režimu	166
10.22 Zakotvení ochrany lidských práv po listopadu 1989	168
10.23 Svoboda spolčovací a shromažďovací po roce 1989	169
11. Ústavněprávní věda	172
Přílohy	185
VYBRANÉ DOKUMENTY K ÚSTAVNÍMU VÝVOJI 1940 – 1989	187
VYBRANÉ DOKUMENTY K PROBLEMATICE BOJE ZA OBNOVENÍ	
ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTU 1940 – 1945	189
Příloha 1 ÚSTAVNÍ DEKRET PRESIDENTA REPUBLIKY O USTAVENÍ STÁTNÍ RADY JAKO PORADNÍHO SBORU PROZATÍMNÍHO STÁTNÍHO ZŘÍZENÍ ČSR	191
Příloha 2 ÚSTAVNÍ DEKRET PRESIDENTA REPUBLIKY O PROZATÍMNÍM VÝKONU MOCI ZÁKONODÁRNÉ	193
Příloha 3 ÚSTAVNÍ DEKRET PRESIDENTA REPUBLIKY O DOBĚ TRVÁNÍ STÁTNÍ RADY	194
Příloha 4 VYHLÁŠKA MINISTRA VNITRA ZE DNE 27. ČERVENCE 1945 O PLATNOSTI ÚSTAVNÍHO DEKRETU PREZIDENTA REPUBLIKY, Č. 11 ÚŘED. VĚST. ČSL., O OBNOVENÍ PRÁVNÍHO POŘÁDKU	195
Příloha 5 ÚSTAVNÍ DEKRET PRESIDENTA REPUBLIKY O NÁRODNÍCH VÝBORECH A PROZATÍMNÍM NÁRODNÍM SHROMÁŽDĚNÍ	199
VYBRANÉ DOKUMENTY K VÝVOJI KONSTITUCIONALISMU 1945 – 1948	201
Příloha 6 KOŠICKÝ VLÁDNÍ PROGRAM (VÝTAH)	203
Příloha 7 ÚSTAVNÍ ZÁKON, KTERÝM SE SCHVALUJÍ A PROHLAŠUJÍ ZA ZÁKON DEKRETY PRESIDENTA REPUBLIKY	208
Příloha 8 ZPRÁVA VÝBORU ÚSTAVNĚ-PRÁVNÍHO O VLÁDNÍM NÁVRHU ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O ÚSTAVODÁRNÉM NÁRODNÍM SHROMÁŽDĚNÍ	209
Příloha 9 ÚSTAVNÍ ZÁKON O ÚSTAVODÁRNÉM NÁRODNÍM SHROMÁŽDĚNÍ	212
Příloha 10 BUDOVATELSKÝ PROGRAM (výťah)	214
Příloha 11 AKČNÍ PROGRAM ČESKOSLOVENSKÉ STRANY NÁRODNĚ- SOCIALISTICKÉ PŘIJATÝ NA ZASEDÁNÍ ZASTUPITELSTVA STRANY V PRAZE (VÝTAH)	216
Příloha 12 NÁVRH POSLANCE DRA ZDEŇKA PEŠKY A SOUDRUHŮ NA VYDÁNÍ ÚSTAVNÍHO ZÁKONA, KTERÝM SE UPRAVUJÍ A MĚNÍ NĚKTERÁ USTANOVENÍ ÚSTAVNÍ LISTINY	219
Příloha 13 NÁVRH ÚSTAVY STRANY NÁRODNĚ-SOCIALISTICKÉ („KUBEŠŮV NÁVRH ÚSTAVY“)	220
Příloha 14 NÁVRH KOMUNISTICKÉ STRANY SLOVENSKA A KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA NA ÚSTAVNÍ ÚPRAVU POMĚRU ČECHŮ A SLOVÁKŮ	257
Příloha 15 JEDNOTNÝ NÁVRH ČESKOSLOVENSKÉ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE NA ÚSTAVNÍ ŘEŠENÍ SLOVENSKÝCH VĚCÍ	261
Příloha 16 NÁVRH OSNOVY NOVE ÚSTAVY ČSR GENERÁLNÍHO ZPRAVODAJE Dr. VLADIMÍRA PROCHÁZKY SUBKOMISI ÚSTAVNÍHO VÝBORU ÚNS: ZPRÁVA GENERÁLNÍHO ZPRAVODAJE Dr. VLADIMÍRA PROCHÁZKY	

SUBKOMISI ÚSTAVNÍHO VÝBORU ÚNS: NÁVRH NA ZNĚNÍ KAPITOLY „PRÁVA, SVOBODY A POVINNOSTI OBČANŮ“	289
Příloha 17 NÁVRH ČESKOSLOVENSKÉ STRANY LIDOVÉ NA ÚSTAVNÍ ÚPRAVU POMĚRU ČECHŮ A SLOVÁKŮ	296
Příloha 18 NÁVRH DEMOKRATICKÉ STRANY NA ÚSTAVNÍ ÚPRAVU ČESKO-SLOVENSKÝCH VZTAHŮ	303
Příloha 19 NÁVRH STRANY SLOBODY NA ÚPRAVU MOCI ZÁKONODÁRNÉ, VLÁDNÍ A VÝKONNÉ SE ZŘETELEM NA ŘEŠENÍ POMĚRU ČECHŮ A SLOVÁKŮ	308
VYBRANÉ DOKUMENTY K VÝVOJI KONSTITUCIONALISMU K POSTAVENÍ SLOVENSKA	
1943 – 1948	313
Příloha 20 „VÁNOČNÍ DOHODA“	315
Příloha 21 DEKLARACE SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY	316
Příloha 22 NAŘÍZENÍ SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY O VYKONÁVÁNÍ ZÁKONODÁRNÉ, VLÁDNÍ A VÝKONNÉ MOCI NA SLOVENSKU	317
Příloha 23 NAŘÍZENÍ SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY O ZŘÍZENÍ ÚSTŘEDNÍCH ÚŘADŮ	318
Příloha 24 NAŘÍZENÍ SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY O POVĚŘENCÍCH SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY A JEJICH ZÁSTUPCÍCH.....	319
Příloha 25 NAŘÍZENÍ SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY O DOČASNÝCH PLNOMOCENSTVÁCH PŘEDSEDNICTVU SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY A ČLENOM PŘEDSEDNICTVA SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY.....	320
Příloha 26 NAŘÍZENÍ SLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY O ZÁKONODÁRNÉ MOCI NA SLOVENSKU	321
Příloha 27 PRVNÍ PRAŽSKÁ DOHODA	322
Příloha 28 DRUHÁ PRAŽSKÁ DOHODA	324
Příloha 29 TŘETÍ PRAŽSKÁ DOHODA	326
VYBRANÉ DOKUMENTY K VÝVOJI KONSTITUCIONALISMU 1948 – 1989	329
Příloha 30 ÚSTAVA ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY	331
Příloha 31 DŮVODOVÁ ZPRÁVA K NÁVRHU NOVE ÚSTAVY ČSR.....	356
Příloha 32 TĚSNOPISECKÁ ZPRÁVA Z PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU ÚSTAVY 9. KVĚTNA.....	362
Příloha 33 PROJEV PŘEDSEDY ÚSTAVNĚ-PRÁVNÍHO VÝBORU POSLANCE Dr. BARTUŠKY K VÝROČÍ ÚSTAVY 9. KVĚTNA.....	368
Příloha 34 REFERÁT ANTONÍNA NOVOTNÉHO NA CELOSTÁTNÍ KONFERENCI KSČ	371
Příloha 35 ÚSTAVA ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY.....	378
Příloha 36 TĚSNOPISECKÁ ZPRÁVA Z PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU ÚSTAVY 1960	400
Příloha 37 Z AKČNÍHO PROGRAMU KSČ PŘIJATÉHO NA PLENÁRNÍM ZASEDÁNÍ ÚV KSČ DNE 5. DUBNA 1968	407
Příloha 38 ÚSTAVNÍ ZÁKON O PŘÍPRAVĚ FEDERATIVNÍHO USPOŘÁDÁNÍ ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY	409
Příloha 39 USNESENÍ NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ O VOLBĚ ČLENŮ ČESKÉ NÁRODNÍ RADY.....	410
Příloha 40 NÁVRH VÝBORU ÚSTAVNĚ PRÁVNÍHO NA VYDÁNÍ ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O PŘÍPRAVĚ FEDERATIVNÍHO USPOŘÁDÁNÍ ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY	414
Příloha 41 VYSTOUPENÍ POSLANCE KNAPPA PŘI PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHU ZÁKONA O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI.....	416
Příloha 42 PROJEKT J. BOGUSZAKA A V. KLOKOČKY DUALISTICKÉ TŘETÍ VARIANTY NOVÉHO STÁTOPRÁVNÍHO USPOŘÁDÁNÍ ČSSR.....	420

Příloha 43	NÁVRH ČESKOSLOVENSKÉ ÚSTAVY J. BOGUSZAKA.....	424
Příloha 44	SHRNUJÍCÍ MATERIÁL ODBORNÉ VLÁDNÍ KOMISE VYPRACOVANÝ JAKO ZÁKLAD K PARAGRAFOVANÉMU ZNĚNÍ ZÁKONA O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI.....	434
Příloha 45	PROJEKT MODELU TROJDÍLNÉ FEDERACE – ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ŘEŠENÍ.....	451
Příloha 46	INICIATIVNÍ NÁVRH ČESKÉ NÁRODNÍ RADY O ÚSTAVNÍM ZÁKONĚ O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI.....	463
	ČESKÁ NÁRODNÍ RADA 1968.....	485
Příloha 47	ZÁZNAM VYSTOUPENÍ VIKTORA KNAPPA NA SCHŮZI KOMISE NS PRO PŘÍPRAVNÉ PRÁCE NA NOVÉ ÚSTAVĚ	491
Příloha 48	VYSTOUPENÍ VIKTORA KNAPPA NA SPOLEČNÉ SCHŮZI VÝBORŮ NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ V DISKUSI K NÁVRHŮM ÚSTAVNÍCH ZÁKONŮ O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI A O NÁRODNOSTECH	495
Příloha 49	VLÁDNÍ NÁVRH ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI PŘEDLOŽENÝ ODBORNOU VLÁDNÍ KOMISÍ ZÁKONODÁRNÝM ORGÁNŮM ČSSR.....	498
Příloha 50	ÚSTAVNÍ ZÁKON O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI	510
Příloha 51	DŮVODOVÁ ZPRÁVA K NÁVRHU ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI O POSLÁNÍ FEDERATIVNÍ ÚPRAVY STÁTOPRÁVNÍCH VZTAHŮ MEZI SLOVENSKÝM A ČESKÝM NÁRODEM (PRVNÍ PRACOVNÍ NÁČRT).....	543
Příloha 52	PROJEV PRESIDENTA REPUBLIKY LUDVÍKA SVOBODY K ZÁKONU O ČS. FEDERACI	551
Příloha 53	ÚSTAVNÍ ZÁKON O POSTAVENÍ NÁRODNOSTÍ V ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLICE.....	553
Příloha 54	NÁVRH POSLANCŮ Prof. Dr. T. TRÁVNÍČKA, CSc. A DALŠÍCH NA ZMĚNU ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O ČESKOSLOVENSKÉ FEDERACI.....	556
Příloha 55	PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY ČSSR	557
Příloha 56	NÁVRH ČÁSTI POLITICKO-PRÁVNÍCH ZÁSAD NOVÉ ÚSTAVY ČSSR	559
Příloha 57	NÁVRH POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ NA VYDÁNÍ ÚSTAVNÍHO ZÁKONA O ZPŮSOBU PŘIJETÍ NOVÉ ÚSTAVY ČSSR, ČSR A SSR	569
Literatura.....		571
Jmenný rejstřík		590